

פרק שופטים

עמ' ג' עזרא נבניאן גוינ זיין צהוב נאום ג' עזרא

ואמר עוד בתיקונים (שם ד"ה דרגא שביעאה) כגונא דלית אוריתא בלא דחילו אוף כי לית דחילו בלא אוריתא וכו' וכן שם (ד"ה דרגא עשריה) דאי בר נש לא ידע אוריתא ואgorא דפקודא דיליה ועונשין דיליה למאן דעבר וכו' איך דחיל ליה וכו' ובגין דא אוקמוה רבנן ולא עם הארץ חסיד ואין בור ריא חטא וכו' וכן במשנה גם כן (אבות ג, י"ז) אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה וכו' והוא על פי שאמרו בגמרא אחד כך (שבעת שם) מכיריו רבבי ינא הבל על דלית ליה דרთא ותרעה לדורתא עבירה וקרי להיראה דרთא והتورה שעדר ורש"י כתוב (וימא ע"ב: ד"ה דרתה והتورה שעדר ורש"י כתוב) שהתורה אינה אלא שער לכטוס בה ליראת שמים לך צרך שתקדים לו יראת שמים והינו שהדרתא צרך לעשרות מקודם. אבל באמת יש שתי מדריגות ביראה דתחלת היראה שהוא מדרת מלכות דאיתא בזוזה ק"ה (ח"א ד"ה) דאיתא יראה ושရיא בה יראה יובוזזה ק"ק (שם י"א) ודאי יהו תרעה לאעלא גו מהימנותה וממי שאין בו יראת שמים על זה אמר ולב אין ונ Kraה כסיל. וזה נ Kraה מפתחות החיצוניים והם ארבע אותיות של תרעתה היינו דעל ידי התורה יומל לזכות שכינוס היראה למעמקי הלב כמו שנאמר (משל ב, ה) אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא שהוא בחינת בינה זה נ Kraה דרთא שנכנס היה בא عمוק בעומק הלב והتورה י' הוא תרעה זה והוא מפתחות הפנימיים שהם ארבע אותיות הו"ה. וזה הפירוש שופטים ושופטנים תנתן לך בכל שעריך היינו בשתי השערים בשעריו התורה ובשעריו היראה דקורים שעירים ופירוש שופט להכenis הדברי תורה לב ושותר לאים על עצמו וזה יהיה במקום מקל ורצואה:

ובן מה אמר אשר ה' אלהך נתן לך לשפטיך יתבאר דנהנה בשם הו"ה יש שנים עשר צירופים כדיוע והאר"י הקדוש סידורים להשנים עשר חדש השנה שכל חדש שייך לו צירוף שם מיוחד מהשנים עשר צירופים והינו שככל חדש יש חדש ממועד בדברי תורה שהוא תורה שבעל פה בחינת סיהוא דמקבלא משמש ואcum שאמרכו על מה שנאמר (במדור כ"ה, י"ד) זאת עלות חדש בחදשו שכל חדש יש לו קדושה מיוחדת וגדר זה צירוף מיוחד ואיתא (תנומה ויחי ט"ז) שבטים על סדרו של עולם וכו' וכן המזלות והחדשים. ויש גם כן לכל שבט צירוף מיוחד צמץירופי שמota הו"ה השיקיך לקדושות אותו

והנה צריך להבין דכאן קרי לה חכמה רק שאינה מתקיימת ובגמרה (וימא ע"ב:) נדרש הפסוק (משל י"ז, ט"ז) ומה זה מחר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין על תלמיד חכמים שעוסקין בתורה ואין בהם יראת שמים הרוי דמי שאין בו יראת שמים קרי כסיל ולמה במשנה קוראה בשם חכמה. אך העניין על פי שאמרו (פחסים יב) לעולם יעסוק אדם בתורה וכו' אפילו שלא לשם שמתוך י"ג שלא לשם בא לשם והחות' (ד"ה וכמן) הักษו מה שאמרו (ברכות י"ז) העושה שלא לשם נוח לו שלא נברא. וכן מצינו (חנוכה יד) העוסק בתורה שלא לשם נعشית לו סם המות וחילקו בתוס' בעניין שלא לשם. ורבינו חיים אור זרוע פירש דשניהם אמת שמעניין אין אותו על מה שלמד שלא לשם ומכל מקום יש לו שכר על הלימוד כיון שבתת דקורהין גדור דין ומכל מקום נפרען ממנו שהטענה בשבת וצרכיך למיתי בתענית לתעניתו. לכן במשנה דאמרו הלשון חכמתו קודמת ליראת חטאינו שאחר כך בא לידי יראה רק שהחכמה קדמה לה. ועל זה אמרו שאין חכמתו מתקיימת שחכמה זו לאינה מתקיימת עוד ומכל מקום מביא לידי לשם ואיזה מתחנה מתקיים. מה שאין כן מי שעוסק בתורה ואין בו יראת שמים שלא בא לידי יראה כלל על זה אמר למה זה מחר ביד כסיל זה אינו כלל בגין חכמה ובן מצינו דכתיב (ישעיה נ"ה, א) הו' כל צמא לכל למים ונדרש בגמרא (חנוכה ז) על תלמיד שאין הגון דתלמיד הגון כתיב (ישעיה כ"א, י"ד) ליראת צמא החיו מים. ובגמרא (חולין קל"ג) כל השונה לתלמיד שאין הגון נופל וכו' כזרקaben וכו' לשונתו דילה י' מן הו"ה אהיה חכמה וארבעה אהון דהאי שמא איןון מפתחות הפנימיים וכו'. מילמד לתלמיד שאין הגון אבל להתלמד עצמו אומרים שאף שעדיין אין בכוחו לזכך הלב שהייה הגון וילמוד על מנת לעשות מכל מקום הוא כל צמא כיון שצמא ויש לו חזק להתורה לכדו למים יcopy עצמו לילך ללמידה ואיזה יזכה ה' יחברך שיבוא לידי לשמה. ואף שיענישו על הלימוד בעוד שלא היה הגון ויחכמתה זו לא תקאים ביזו מכל מקום יביאו את ריאה וכו' שמאמר (מלachi א, ו) ואם אדונים אני איה מורי וכו' וכך מדרת מלכות מורה על הלימוד הזה אחר כך לידי לשמה ויזכך לבנו וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאוי אין צויהה יראת חטאוי קודמת לחכמתו ויהי חכמתו מתקיימת.

[א] שופטים ושותרים תנתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נתן לך לשפטיך ושפטו וגוי. במדרשי רבה פרשה זו (ה, ה) רבן אמרו שיהיא השופט כשייהו המעשים כנגד המקל והרצואה ושלא יהא המכira צריך ללקות. ופירש במתנות כהונת השופט יוכיה את עצמו וכו' וזה יעמוד לו במקומות מקלט ורצואה. וזה פירוש שופטים ושותרים תנתן לך לעצמך שיהיה לעצמו שופט ושותר ופירוש שופט להלניס דברי תורה בלב חכם לימיינו ושותר הוא כנגד הלב כסיל לאים על עצמו שיש מקל ורצואה. וזה שיהיה כשותר לעצמו לשים לפניו יראת העונש ולעשות הגדרות לעצמו נגד הלב בסיל. וכן נדרש בתנוחמא (פרשה ז) שופטים ושותרים תנתן לך שלא יהא בהם דבר של פסולה מעשה וכו' ומיסים שלא יהא בשופט דבר של פסולה, דריש גם כן תנתן לך לעצמך. ולפי פירוש זה קאי מצזה זו על כל אחד מישראל להיות לעצמו שופט ושותר ומנא לה למילך דקאי על דיניהם ושופטיהם. אך מה שנאמר אחר כך ושפטו את העם וגוי היינו שמי שיהיה שופט ושותר לעצמו יכול לשפט את העם גם כן. אך להפירוש זה צריך להבין לשון בכל שעריך וגוי גם לשפטין.

[א] העניין הוא על פי שאמרו בגמרא (שבת לי: א) כל אדם שיש בו תורה ואין בו 3. יראת שמים דומה לגבור שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונית לא מסרו לו בהי עיל. מדרה יראת שמים למפתחות החיצונית ומדת תפיס החיצונית ותורה למפתחות פנימיות ומדת תפיס לשון מפתחות מן הסתם הם שני שערים וצריכין למפתחות. ובתיקונים (קדמה ד"ה דרגא חמישאה) ובאורות רוז אדני תמן י' יראת ה', ואלון ארבע אהון מפתחות החיצונית דילה י' מן הו"ה אהיה חכמה וארבע אהון דהאי שמא איןון מפתחות הפנימיים וכו'. מילמד דתורתה נראת אהון בשם הו"ה כמו שנדרש (ברכות י"א) לברכת התורה לפנייה שנאמר (ברחים ל"ב, ג) כי שם ה' אקרא הבנו ריאה וכו' שמאמר (מלachi א, ו) ואם אדונים אני איה מורי וכו' וכך מדרת מלכות מורה על ריאה וזה השער של יראת שמים. ואמר זאת בתיקונים על מה שאמרו במשנה (אבות ג, ט) וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאוי אין צויהה יראת חטאוי קודמת לחכמתו ויהי חכמתו מתקיימת.

(ישעה י"א, ג) והריהם ביראתה ה'. וטעם ה' הינו טעמי תורה בחינת תורה שבבעל פה וממלכות פה תורה שבבעל פה ואיה יראה וכור' (זוהר ח"א ה). וזה שאמר יעוז עני חכמים שמסמא, את העין ואין רואה את האור ומדמה לו החושך לאור. וזה שאמרו בספרי שאומר על טהור טמא שאינו רואה את האור ועל טמא טהור כמו שנאמר שמי חושך לאור. ואחר טהור אמר על כח המעשה ויסלף דברי צדיקים כך הוא גם כן שנאמר על אסור מותר ועל מותר אסור והוא נגד מה שנאמר בפסק האומרים לרע טוב ולטוב רע.

ואמר אחר כך בספריו דבר אחר כי השוחד יעוז וגוי אין יוצא מעולמו עוד עד שירחו צדק בהוראותו ויסלף וגוי אין יוצא כדי עולמו עד שידע מה מדבר. ואין לו פירוש ורבבו בו הפירושים ויש מגהדים ויש נוסחים עד שלא ידע וכור' ולפי זה ברישא גם כן היה צדיק להגיה עד שיורה טעות בהוראותו ונוסחא כזו לא נמצא בספרים. אבל הנראה שהוא לא למדנו עמוק הדבר כי השוחד יעוז וגוי ויסלף וגוי אין לו רעתו רק לטובתו שעל ידי זה ישוב בתשובה שלימה על שנטול שוחד וזה שאמר אין יוצא מעולמו עד שירחו צדק. שמן השם יורה צדק בהוראותו שישוב בתשובה ויתקן אשר עיות. וכן אחר כך אם הטעהו היצר במעשה אין יוצא מעולמו עד שידע מה מדבר שיופיע בו ה' יתברך הדעת ויתקן בתשובה. וזה שנאמר בתחלת הפרשה שופטים ושוטרים תחן לך הינו לבבך. בכל תשעריך שלושה קדושים המנהה מהם כנגד קדושים שלושה קדושים אבות. ואז ושפטו את העם משפט צדק ה' הינו אף אם חס ושלום יכנס היצר וייעבור על אזהרות האמורות אחרך ויתקפים כי השוחד יעוז וישם חושך לאור ואור לחושך מכל מקום אין יוציא ידי עולמו עד שיורה ה' צדק בהוראותו וכן אם חס ושלום קקל ואמր לרע טוב וכור' לאסור מותר וכור' סוף שיופיע בו הדעת וידע מה מדבר וזה שנאמר ושפטו את העם משפט צדק:

[ב] שופטים ושוטרים תחן לך בכל שעדרין וגוי. תחן לך הינו שמתן בלבד שופטים ושוטרים (כמו שנתבאר במאמר הקודס). ואמר הלשון בכל שעדריך שתיבת כל כולל שלוש (פירוש מכמה מקומות) והוא כמו שאמרו (סנהדרין פ"ו): שיש שלושה בתוי דיני אחד יושב על פתח הור הבית ואחד יושב בלשכת הגזות. והם פתח העזרה ואחד יושב בדור הבית והם כנגד קדושת השלושה מהנות על פתח הור הרכבת הנראה רשותה מהחוץ להר הבית והוא קדושת פתח העזרה הינו בהר הבית והוא קדושת מהנהה לוייה. ובלשכת הגזית הוא כנגד מהנהה שכינה שכבר היה פתוח לחציו שבקדוש שלא היה מחייב ביניהם (ומא כ"ה) והם כנגד קדושת שלושת האבות (כמו שנתבאר במקום אחד). וזה הפירוש תחן לך בכל שעדריך שיופיע לך בכל קדושת שלושה בתוי דיני שהם כנגד קדושת שלושת האבות שבכל מקום שנזכר מספר שלושה מרמז על שלושת האבות. וזה שכתב בבעל הטורים יראה כל זכרון וסימן ליה שופטים שהייב אדם להקביל פניו רבו ברגל. והמכoon מסמיכות זה למצות ראייה בשלוש רגלים הם גם כן כנגד שלושת האבות (כמו שנתבאר כמה פעמיים) וזה הוא המצוות ראייה שיופיע קדושת שלושת האבות בכל רגע ישראל ושליטים שופטים ושוטרים שתנתן לך בכל הוא גם כן בכל שעירך שהוא קדושת שלושת האבות ועל ידי מטבח מטבחין עליהן זכות לפני הקב"ה. והוא שמי שהוא שופט ושוטר לעצמו יכול ללמד זכות על הכלל וכמו שאמרו בדاستית רכה מ"ט, ט) על אברהם אבינו ע"ה אהבת צדק בריאות וכן נדרש בפטיקתא (פרשה ל"ג) על ישעה.ומי שהוא שופט ושוטר לעצמו יכול להמשיך על הדור שפע בכל מני השפעות חי בני ומזוני. ובשבת לכל עולם בשבת ניתנה תורה (שבת פ"ו) וכל ישראל נקראו יראי שמי שומר שבת (חנוכה ח') וזה שער תורה ושער יראה והוא יכול להמשיך ברכיה והשפעה לכל ישראל:

השבט. והענין דהשכטם הם בחירת סיהרא דמקבלו משימשה דיעקב אבינו נקרא שם כמו שאמרו (בראשית רבבה ס"ה, י') בא המשם אתה שימוש וכור' מי גילה לו ששמי אתה שיראו וכל שבט יש לו ציון מיחוד שמקבל שיראו וארבע שבטים בשם הוייה זה שהוא שם של התוועה כנ"ל. וכן שם אדני יש לו עשרים וארבעה צירופים כמו שמובא (ספר יצירה פ"ק ד') ארבע אבני בונות עשרים וארכבה בתים הינו גם כן שמי פעים מדריגות עשרה והוא על פי הניל שיש שתי מדריגות ביראה יראה הנקרה שער תרעא לאعلا גנו מהימנותה ויראה שנקרה דפתא שחתורה שער לה. ולכון כל שבט יש לו שני צירופים מהשם של אדני המורה על יראה כנ"ל המזוהה לשכטו. וזה הפירוש תחן לך בכל שעדריך אשר ה' אלהיך נתן לך לשבטך כל שבט יש לו ציון מיחוד ושער מיחוד בתורה ויראת שמי וארבע אותיות של שתי השמות הם המפתחות וכאמור.

ואחרי זה נارد ושפטו את העם משפט צדק שאין די במא שתנתן לך שופטים ושוטרים לעצמך בלבד רק צדיק לזכות את חבריו גם כן לכל ישראל ערבי זה בזה. ובמדרש (תנו מה פרשה זו ד') אמר שיהא מטיין את העם לכף צדק הינו שצרך לזכות להעם גם כן. ואמר אחר כך שיהא מטיין ומלמדין עליהן זכות לפני הקב"ה. וזה שמי שהוא שופט ושוטר לעצמו יכול ללמד זכות על הכלל וכמו שאמרו בדاستית רכה מ"ט, ט) על אברהם אבינו ע"ה אהבת צדק בריאות וכן נדרש בפטיקתא (פרשה ל"ג) על ישעה.ומי שהוא שופט ושוטר לעצמו יכול להמשיך על הדור שפע בכל מני השפעות חי בני ומזוני. ובשבת לכל עולם בשבת ניתנה תורה (שבת פ"ו) וכל ישראל נקראו יראי שמי שומר שבת (חנוכה ח') וזה שער תורה ושער יראה והוא יכול להמשיך ברכיה והשפעה לכל ישראל:

בבמחלוקת על זה נאמר יעוז עני חכמים שהחכמה הוא במותה. ועל זה אמר אור על טהור טמא ועל טמא טהור והוא בחינת אור לחושך וחושך לאור על דרך מה שנאמר (תהלים י"ט, י') ידת ה' טהורה ועיקר היראה הוא שראוה שלך מלכי המלכים הקב"ה עומדר עליו ורואה במעשייו וזה הוא עיקר האור כמו שנאמר (מיכה ז, ח) ה' אור ל. וזה שאמרו (סוטה מ"ט) הטהרה בטללה הטעם והריה ריח הינו בחינת יראה כמו שנאמר